

HYGIENA VE STŘEDOVĚKU

čistý

- *čisté rúcho* (od poškvvrn), *čisté nohy* (ot bláta) *čistý dóm* (ot nečistot) – *očistiti* (oprati) *rúcho* – *zmazati obuv*, *umýti rucě a nohy* – *oprzniti rucě*, *očiščovati dóm* (ot paúkóv) – *nečistiti hnízdo*
- teprve později *čisté ovocě*, *nečistú vodu píti*, *zpráti čistě jahódky*, *očistiti zelé*

čisté pole – otevřené přírodní prostranství, zbavené stromů a keřů, společné etymologické východisko se slovem *cesta*

cesta – průchod, průsek – *čestu proklestiti*, *vymýtiti*, *protřieti* (= prořezat)

abstraktní významy – *čisté svědomí*, *čisté srdce*, *čistota panenská*, *nečistota duchovní*, *nečistá pověst*

dláždění

dlažiti, *dlážděnie* odvozené od *dláha* = dřevěná kláda, deska, břevno nebo dílec dřevěného dláždění

dlažič = dnes dlaždič

zásobování vodou

stč. *rúra* - z něm. *Röhre*, dřevěný vodovod

rúrmistři, *rormaystr*

kašna – z něm. *Kasten*, původně nádoba na vodu, i dřevěná

k r. 1450 z Hradce Králové: „*vodu po trúbách vedú*“

lázně

stč. *lázně*, *lázn*, *lázna*,

základ slova indoevropský, v lat. *lavare* (mýt (se)), fr. *laver*

lazebník, *lazebnice*

postava lazebnice ve výzdobě rukopisné bible Václava IV.

mýdlo

psl., pův. jakýkoliv prostředek k mytí

rostlina *mydlice*

názvy sídel *Mydlovary*, *Mydlná*

mydlák, *mydlář*

v lékařské knize z 15. století se píše: „*Nemáš mýti tváři mýdlem!*“

praní

píst, stč. *piest*

u Štítného: ženy roucha „*piestem tepú*“

prádlo – místo pro praní

pradlí - pradelny

pradlci

úklid

metla, pometlo, chvostiště – z toho koště.

„pometlem učištěn“   „chvostištěm umeten“

prostředek k nápravě

„Metla vyhájí děti z pekla.“

Komenský v Informatoriu školy mateřské: „Haněním zajisté a chválením rozšafným velmi se může při dítkách, ba i při jiných lidech spraviti. Neplatí-li to, druhý stupeň kázně jest přemrštiti metličkou neb rukou pleštiti: pro ten cíl, aby se dítě upamatovalo, zahanbilo a na potom pozornější bylo.“

bití, pardus, šilink - výprask

„metly a nože“